

opinie

Ambtsgeheim is zo gauw niet geschonden

Eduard Bomhoff
Monash University Maleisië

Hans Goslinga schreef over schending van het ambtsgeheim (de Verdieping, 14 november). Al direct in de eerste zin noemt hij mijn boek 'Blinde Ambitie' over het kabinet Balkenende I als mogelijk voorbeeld.

Met zijn nadruk op het vermijden van schade aan het vertrouwen in Den Haag ben ik het helemaal eens. Op suggestie van mijn uitgever bij Balans, Geurt Gaarlandt, had ik daarom voor het schrijven goed gekeken naar 'Retour Den Haag' van Ed van Thijn over zijn vijf maanden in het kabinet, en ook Van Thijn nog voor alle zekerheid om advies gevraagd. Net als Van Thijn probeer ik een beeld te geven van collegaministers en schrijf ik over zaken die alweer verleden tijd waren op de dag van publicatie.

Ik vertel hoe Hans Hoogervorst (VVD) in het kabinet zijn zorgen uitlet over de toetreding van Polen tot de EU. Hoogervorst verweet Balkenende en De Hoop Scheffer te veel aan de leiband van Duitsland te lopen en niet genoeg durf te tonen over mogelijke extra eisen aan Polen. Wel, toen mijn boek uitkwam in december 2002 waren alle besluiten daarover intussen al genomen.

Verder schrijf ik over het cellen tekort, het gedraai van Piet Hein Donner over de feitelijke situatie in de gevangenissen en het extra geld dat Hoogervorst met Prinsjesdag uit de hoge hoed toverde. Ook dat onderwerp was afgehandeld voordat 'Blinde Ambitie' uitkwam.

Toch gaf Balkenende een persbericht uit dat hij mij liet onderzoeken voor een ernstig misdrijf waarop maximaal zes jaar gevangenisstraf staat. Uitgeverij Balans verkocht nog meer boeken – 'Blinde Ambitie' was bestseller nummer 1 eind 2002 – maar de misschien misdadige auteur kon daarna geen baan meer vinden in het vaderland en werkt nu blijmoedig in ballingschap.

Het feit dat het OM het niet eens nodig vond om de auteur van het mogelijke misdrijf te ondervragen en de zaak na een paar maanden stilletjes opgaf, doet hopen dat na deze misslag van Balkenende toekomstige auteurs van politieke memoires weer even veilig zijn als vroeger, zolang ze maar niet citeren uit de notulen van het kabinet en wegblijven van onderwerpen die door de ministers op het moment van publicatie nog verder moeten worden behandeld.

Het OM vond het niet nodig deze misdadige auteur te ondervragen

Nelleke Noordervliet

We houden moed. Tegen beter weten in?

Het is niet zo makkelijk vol vertrouwen de blik op de toekomst gericht te houden

Blijf optimistisch. De wetenschapsfilosoof Karl Popper vond dat een morele plicht. Je moet erop vertrouwen wanneer je het goede doet, dat het ook goed komt. Maar wie geldt die plicht? Geldt het de moeder van het meisje dat werd doodgeschoten op een Parijs terras? Geldt het de jihadist-in-opleiding? De burgemeester van een grote stad? De werkloze vader in een banlieue? Mag ook de haatimam van een obscure moskee optimistisch zijn? Optimisme heeft een richting. Optimisme betreft de verwerkelijking van je doelen. Wanneer de doelstellingen van mensen en groepen elkaar uitsluiten en bedreigen, dan is de opdracht tot optimisme moreel problematisch.

In het licht van de permanente expansie van geweld, aanslagen en oorlogshandelingen uit naam van een godsdienst is het niet zo makkelijk vol vertrouwen de blik op de toekomst gericht te houden. Terrorisme is een gegeven. Soms kan een aanslag worden voorkomen of verijdeld, soms niet. Uitroeien van terrorisme als principe is onmogelijk.

In de landen in het Midden-Oosten waar de strijd het hevigst woedt, zijn aanslagen aan de orde van de dag. We horen van een autobom in het centrum van Bagdad en we denken, ach ja Bagdad. Beiroet is al dichterbij maar nog steeds ver weg. Pas als de terreur op onze stoep staat (en met 'onze' bedoel ik ook de stoep van Israël, omdat Is-

raël deel uitmaakt van het 'Westen') slaat de schrik ons klam om het hart en voelen we ons bedreigd in onze diepste kern. 'Onze beschaving', 'onze manier van leven' staan op het spel. Rechtsstaat, vrijheden en mensenrechten maken ons kwetsbaar en weerloos.

En daar doemt de figuur van Oswald Spengler op die zei dat optimisme laf was.

Spengler heeft naam gemaakt met *Der Untergang des Abendlandes*, verschenen net na de Eerste Wereldoorlog. Zijn theorie over de onvermijdelijke opkomst en ondergang van beschavingen en de fasen die daarin te onderscheiden zijn, vond veel bijval en veel terechte kritiek. Op zichzelf is het geen wereldschokkende observatie dat een beschaving een bepaalde tijdsduur heeft, opkomt, bloeit en dan weer neergaat, maar om daaruit een wet te destilleren waaraan elke beschaving onderworpen is, gaat wat ver. In diepste wezen is zijn pessimisme romantisch en fatalistisch. Aantrekkelijk wanneer het slecht gaat in de wereld en een beetje belachelijk wanneer we er goed voorstaan. De jaren negentig van de vorige eeuw waren niet erg Spengleriaans, maar vanaf 11 september 2001 werd dat anders.

We zagen de tekenen des tijds. We werden aangevallen. De aanvallers betitelen onze beschaving als pervers en decadent, precies wat van de Romeinse beschaving in haar nadagen werd gezegd. Zij beschouwden zichzelf als de herauten van een nieuwe tijd en de helden en grondleggers van een nieuwe beschaving.

En wij zitten met ons allen als gebiologeerd konijnen in de monden van de kalasjnikovs te kijken.

Had Spengler gelijk en heeft onze westerse beschaving geen veerkracht meer? Hij beweerde dat het eind van een beschaving wordt gekenmerkt door de overheersing van de pure macht van het geld als doel, door de verbroekeling en uitholling van instituties, door de terugkeer van religiositeit, door een hang naar dictatuur en leiderschap. Dat lijkt aardig op de situatie waarin onze democratieën zich bevinden.

De Franse auteur Houellebecq beschreef in zijn laatste roman (verschenen op de dag dat de redactie van het satirische tijdschrift *Charlie Hebdo* werd weggevaagd) hoe Frankrijk in 2022 wordt geregeerd door een verlicht despoot van islamitische signatuur, geholpen door Franse collaborateurs, en hoe Frankrijk zich zoetjes en cynisch heeft geschikt naar de nieuwe regels.

Houellebecq heeft een pessimistische visie op onze cultuur. Met zijn toekomstbeeld zou Spengler kunnen instemmen. Misschien niet zoals Houellebecq het voorstelt maar wel vergelijkbaar zou onze beschaving zich kunnen richten naar de militante dwang van een geperverteerde godsdienst.

De weerloosheid en hulpeloosheid straalt af van de dappere spandoeken die zeggen dat we moed moeten houden, dat we ons er niet onder laten krijgen, dat 'we met meer zijn'. Het klinkt schrill en niet erg overtuigend.

tom

contact

Redactie
Opinie
Trouw
Postbus 859
1000 AW
Amsterdam
t 020-5629444
opinie@trouw.nl

Opinie is een vrijplaats voor discussie. Alle stukken zijn op persoonlijke titel. Artikelen tellen maximaal 600 woorden, Brieven maximaal 150. De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen te weigeren, te redigeren of in te korten. Bijdragen worden ook via internet, databank of anderszins verspreid. Eventuele auteursrechten blijven berusten bij de schrijver. Inzendingen graag voorzien van naam, adres en telefoonnummer, ook de e-mails.